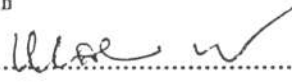

ชื่อวิทยานิพนธ์ ความต้องการของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนต่อการดำเนินงานของ
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดจันทบุรี

ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์ นายพชร มัทธวรรตน์

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

..........ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประสิทธิ์ ประทองศรี)

..........กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สัมฤทธิ์ เฟื่องจันทร์)

..........กรรมการ
(อาจารย์ ดร.นิวัฒน์ มาสุวรรณ)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ลักษณะพื้นฐานบางประการทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน 2) สภาพการผลิตทุเรียนและปัญหาในการผลิตทุเรียนของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน 3) ความต้องการของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร 4) เปรียบเทียบระดับความต้องการของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนที่มีลักษณะพื้นฐานแตกต่างกัน ต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยเป็นเกษตรกรผู้ขึ้นทะเบียนปลูกทุเรียนปี พ.ศ.2538 ในจังหวัดจันทบุรี ที่มีพื้นที่ปลูกทุเรียนตั้งแต่ 5 ไร่ขึ้นไป จำนวน 150 ราย การกำหนดกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มเลือกแบบหลายขั้นตอน โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจงเพื่อคัดเลือกว่าเภอ ตำบล และหมู่บ้าน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS/PC และใช้ค่าสถิติหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test และค่า F-test ผลการวิจัยมีดังนี้

ผู้ปลูกทุเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 84 เป็นชาย มีอายุ 47 ปี จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 4 คน เกือบทั้งหมดมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดจันทบุรี มีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนเฉลี่ย 13 ปี ร้อยละ 59 เคยได้รับการอบรมความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตทุเรียน ได้รับการและการสนับสนุนการผลิตจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในปี พ.ศ.2539 ร้อยละ 30 ได้รับความรู้เรื่องการปลูกทุเรียนจากประสบการณ์ตนเอง มีขนาดเนื้อที่ถือครองทางการเกษตรเฉลี่ย 24 ไร่ และเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง แรงงานเกษตรเต็มเวลาเฉลี่ย 3 คน จ้างแรงงานตลอดปีเฉลี่ย 3 คน และเฉพาะบางเวลาเฉลี่ย 5 คน มีขนาดพื้นที่ปลูกทุเรียน 16 ไร่ ให้ผลผลิตแล้วเฉลี่ย 15 ไร่ อายุทุเรียนเฉลี่ย 11 ปี ในปี พ.ศ.2539 มีรายได้จากการจำหน่ายทุเรียน 289,484 บาท และรายจ่าย 50,054 บาท ร้อยละ 75 กู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

สภาพการผลิตทุเรียนและปัญหา พบว่าผู้ปลูกทุเรียนร้อยละ 35 มีการใช้น้ำจากสระน้ำในสวนทุเรียน และให้น้ำแบบสปริงเกอร์ ร้อยละ 68 ใช้เครื่องจักรกลการเกษตร ผู้ปลูกทุเรียนเกือบทั้งหมดทำการใส่ปุ๋ย คัดแต่งกิ่ง ผสมเกสร ตัดแต่งดอก ตัดแต่งผล และมีการป้องกันและกำจัดวัชพืช โรคและแมลง ได้ผลผลิตเฉลี่ย 1,198 กิโลกรัมต่อไร่ ร้อยละ 60 มีแหล่งจำหน่ายในตลาดภายในจังหวัด และนำไปจำหน่ายด้วยตนเองด้วยราคาเฉลี่ย 13.50 บาทต่อกิโลกรัม ปัญหาที่ผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่พบมากที่สุดในปี พ.ศ.2539-2540 ได้แก่ การระบาดของโรคและแมลงรบกวนผลผลิตต่ำ ขาดความรู้ในการผลิต

ความต้องการของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน พบว่า 1) ต้องการเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นชาย อายุ 31 ปีขึ้นไป มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออก สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป และสามารถถ่ายทอดความรู้ นอกจากนั้นยังมีมนุษยสัมพันธ์ดี มองการณ์ไกล และมีความรู้เกี่ยวกับการปลูกทุเรียนเป็นอย่างดี 2) มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องการผลิตทุเรียนก่อนฤดู ความเคลื่อนไหวการตลาดผลผลิต การช่วยผสมเกสร การดูแลรักษาช่วงออกดอก ช่วงติดผลอ่อน และช่วงติดผลแก่ การปรับปรุงบำรุงดิน การป้องกันและกำจัดศัตรูทุเรียนโดยวิธีผสมผสาน การใช้สารเคมี การใช้กับดักแสงไฟและการใช้กับดักกาวเหนียว การปรับปรุงและคัดคุณภาพ การดูแลรักษาดันทุเรียนหลังการเก็บเกี่ยว การคัดแต่งกิ่ง การแปรรูปผลผลิต การบรรจุหีบห่อและการเก็บรักษา และการวางระบบน้ำในสวน 3) ใช้การถ่ายทอดความรู้ด้วยวิธีการแจกเอกสารคำแนะนำ จัดทำแปลงส่งเสริม ฝึกอบรม ทัศนศึกษาดูงาน ถ่ายทอดแบบรายบุคคล และการถ่ายทอดทางโทรศัพท์ 4) ให้บริการสนับสนุนความรู้เรื่องการจัดตั้งกลุ่มป้องกันและกำจัดศัตรูทุเรียนโดยวิธีผสมผสาน การจัดตั้งกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียน การประกันราคา การป้องกันและกำจัดศัตรูทุเรียนด้วยวิธีการต่างๆ การทำฝนเทียมในช่วงฤดูแล้ง การติดต่อแหล่งความรู้ แหล่งรับซื้อผลผลิต แหล่ง

สินเชื่อ และแหล่งปัจจัยการผลิต การปรับปรุง/สร้างแหล่งน้ำ การสนับสนุนเครื่องพ่นสารเคมีและเครื่องสูบน้ำ การวิเคราะห์สารพิษตกค้างในดิน น้ำ และผลผลิต การรับรองมาตรฐานคุณภาพผลผลิต

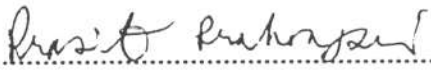
เมื่อเปรียบเทียบระดับความต้องการของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรกับคุณสมบัติของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ความรู้ที่ใช้ในการถ่ายทอด วิธีการถ่ายทอดความรู้ และการให้บริการและสนับสนุนการผลิตแก่เกษตรกร พบว่าผู้ปลูกทุเรียนที่มีระดับการศึกษา / การเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร รายได้ทั้งหมดจากการจำหน่ายผลทุเรียนในปี พ.ศ.2539 และประสบการณ์ในการปลูกทุเรียน มีความต้องการไม่แตกต่างกันในบางเรื่อง

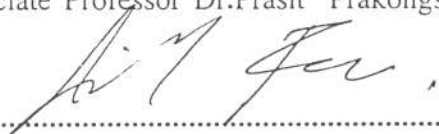
ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรมี 1) ระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่า เป็นชาย อายุ 31 ปีขึ้นไป มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออก 2) มีความรู้เรื่องการบำรุงรักษาและการผลิตทุเรียนก่อนฤดู ขาวความเคลื่อนไหวด้านการตลาด การดูแลดอก ผลอ่อน และผลแก่ การป้องกันและกำจัดศัตรูพืช เทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยว 3) วิธีการถ่ายทอดความรู้โดยใช้เอกสารคำแนะนำ การจัดทำแปลงส่งเสริม และการฝึกอบรม 4) ควรให้บริการและสนับสนุนการผลิตที่สำคัญในเรื่อง การจัดตั้งกลุ่มป้องกันและกำจัดศัตรูทุเรียนโดยวิธีผสมผสาน การจัดตั้งกลุ่มปรับปรุงคุณภาพและการประกันราคา รวมทั้งการให้บริการติดต่อแหล่งความรู้ที่รับซื้อผลผลิตสินเชื่อ ปัจจัยการผลิต การสนับสนุนเครื่องพ่นสารเคมี เครื่องสูบน้ำ การพัฒนาแหล่งน้ำ และการรับรองมาตรฐานคุณภาพผลผลิต 5) การให้บริการและสนับสนุนการผลิตแก่เกษตรกรควรคำนึงถึงระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่ม รายได้จากการขายทุเรียน และประสบการณ์ของผู้ปลูกทุเรียน

THESIS TITLE : NEEDS OF DURIAN GROWERS TOWARDS THE
OPERATION OF AGRICULTURAL EXTENSION
WORKERS IN CHANGWAT CHANTHABURI

AUTHOR : MR.PHOTCHARA MATTHAVARAT

THESIS ADVISORY COMMITTEE :

..........Chairman
(Associate Professor Dr.Prasit Prakongsri)

..........Member
(Associate Professor Dr.Samrit Fuengchan)

..........Member
(Dr.Niwat Martwanna)

ABSTRACT

A study was conducted to : 1) determine some socio-economic status of durian growers in Chanthaburi province, 2) assess the durian growing conditions and the problems encountered, 3) the needs of durian growers towards the operation of agricultural extension workers and 4) compare the needs based on the farmers' socio-economic backgrounds. A total of 150 durian growers were selected for this study using multistage sampling method. The research data were gathered by direct interviews and subsequently analyzed using SPSS/PC* statistical package. The results were expressed as frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test.

The results indicated that the majority of the farmers (84%) were males with the average age of 47 years old. Expressed as averages, they completed elementary education (Pratom 4). Most of the farmers were native residents of

Changwat Chanthaburi and their average family size was 4 persons. These farmers have been involved in durian growing for 13 years and 59% of the farmers were directly trained in durian growing (in 1996). They also received technical support from the agricultural extension workers. However, 30% of the farmers acquired the know-how of durian growing entirely by their own experience. With the available on-farm labour of 3 persons, they owned the farmland of 24 rai. Additional labour (3 persons) was also hired annually and, at certain times, this on-farm additional labour could be as high as 5 persons. Durian was grown on the area of 16 rai and of this 15 rai were ready for harvest (the average age of the durian trees was 11 years old). In 1996, these farmers gained the annual income of 289,484 Bahts from durian growing while the total investment cost was 50,054 Bahts. Seventy five percent of these durian growers took a loan from the Bank of Agriculture and Co-operatives.

According to the results, 35% of the farmers used sprinkler irrigation and 68% used farm machines. Almost all the farmers applied fertilizers as well as pruning, pollination and thinning of flowers and fruits. They also practised weed, pest and disease controls. The average yield recorded was 1,198 kilogram/rai. Sixty percent of the farmers sold their products at the markets within the province with the average price of 13.50 Bahts/kg. The most important problems encountered during 1996-1997 were the epidemic of pests and diseases, low price and the lack of knowledge.

The needs of these farmers could be listed out as follows : 1) Technical assistance from agricultural extension workers with these qualities : males; above 31 years of age; residents of eastern region; graduated with at least bachelor degree; highly capable of knowledge transfer; good visions; good human relations, possessing full knowledge and experience in durian growing. 2) The agricultural extension workers should also possess the knowledges regarding off-season production of durian, marketing information, flower pollination techniques, care and management methods during flowering, soil improvement, care and management of young fruits, harvesting methods, integrated techniques for pest

and disease controls such as light and sticky traps, product grading, post harvest maintenance of the fruit trees including pruning, processing of the surplus product, packaging and storage and laying out the irrigation system in the orchard.

3) Knowledge transfers should be operated using technical documents (leaflets and handbooks), demonstration plots, training, field trip and study tour, person to person contact and television programs. 4) Other technical support needed included organization of various farmers' groups to deal specifically with integrated management of pest and disease controls, quality improvement and price guarantee, artificial rain making during the drought period, information searching, marketing information, source of loans, sources of materials and supplies, improvement of the irrigation system, chemical sprayers and water pumps, analysis of hazardous chemicals in soil, water and the product and quality certification.

It was revealed when the comparative assessments were made on the basis of the farmers' education, years of membership, annual income (in 1996) and years of experience that the needs of durian growers towards the operation of the agricultural extension workers, non differed in certain aspects. These included the qualities of the agricultural extension workers, kinds of knowledges and the methods of knowledge transfers and the types of technical supports needed.

It is recommended based on the obtained results that the agricultural extension workers needed should be : 1) males, above 31 years of age, and they should be residents of eastern region. 2) They should possess full knowledges and experiences regarding durian growing and management, off-season durian production, marketing information, care and management methods at flowering stages, young and mature fruits, pest and disease controls and post harvest management of the orchard. 3) Knowledge transfers should be made using technical documents (leaflets or handbooks), demonstration plots and training. 4) Technical assistance should be provided in order to organize the farmers' groups to deal specially with integrated management price guarantee, information searching, marketing information, sources of loans, sources of farm materials and

supplies, chemical sprayers, water pumps, improvement of the irrigation system and quality certification. 5) Technical assistance to be offered should be planned out according to the farmers', education, years of membership, annual income and the experience of the durian growers.